

TIEN LESSEN VOOR WIE IMPACT WIL HEBBEN

LES 1 IMPACT WORDT GEVOED DOOR FUNDAMENTEEL ONDERZOEK

Psycholoog Kurt Lewin wist het al: 'Niets is zo praktisch als een goede theorie. Het is een groot misverstand dat impact in de wetenschap vooral iets is van wetenschappers die toegepast onderzoek verrichten. Iedere wetenschapper kan impact genereren. Dat betekent dat het nadenken over impact ook aan het begin van iedere onderzoekscyclus zou moeten staan, inclusief de onderkenning dat het lastig kan zijn om de mogelijke impact in te schatten. Net als bij het voorbereiden van hoorcolleges voor eerstejaars studenten dwingt het uitleggen van complexe verbanden aan een breed publiek wetenschappers om die verbanden beter te doorgronden en te expliciteren. In veel gevallen kan dat weer tot nieuwe onderzoeksvragen en inzichten leiden en zo een belangrijke *feedback loop* creëren.

LES 2 IMPACT BEGINT MET HET KIEZEN VAN DE VRAAGSTUKKEN WAAR JE JE OP RICHT

Kies niet alleen een wetenschappelijk relevant vraagstuk, maar een onderwerp dat je als onderzoeker zelf maatschappelijk relevant vindt en ook door een breder publiek zo wordt ervaren. Laat je daarbij niet alleen leiden door wat beleidsmakers op dat moment belangrijk achten. Daar vloeien allerlei keuzes uit voort: om welke thema's gaat het in de grote politieke en publieke debatten? Welke thema's zijn door de internationale organisaties op de agenda gezet (denk aan de duurzaamheidsdoelen van de Verenigde Naties of de Green Deal van de Europese Commissie)? Op welke lacunes en frontlijnen wijzen de debatten in de wetenschap zelf? Via discussieplatforms van invloedrijke tijdschriften, fora en grote conferenties is daar vaak wel achter te komen of via interviews met sleutelfiguren in het veld.

LES 3 OM IMPACT TE HEBBEN, MOET JE KENNIS GEZIEN EN GEHOORD WORDEN

Beleidsmakers en praktijkprofessionals hebben maar beperkt de tijd om te lezen, veel van de informatie die gebruikt wordt komt uit de media of professionele publicaties. Dat betekent dat de wetenschappelijke waarde van een onderzoek vertaald moet worden naar nieuwswaarde waar beleidswaarde aan vastzit. Dat is een grote uitdaging, mede omdat het niet altijd makkelijk is om toegang te krijgen tot de media. Een publicatie moet gereduceerd worden tot een kernachtige boodschap met een helder narratief en het juiste idioom. Een voorbeeld daarvan biedt het werk van de socioloog Paul Schnabel, oud-directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau. Zijn zinsnede '*met mij gaat het goed, met ons gaat het slecht*' over de discrepantie tussen individueel welbevinden en maatschappelijk ongenoegen is uitgegroeid tot een *geveugeld woord in beleid en samenleving*. Een buitenlands voorbeeld vindt men in het werk van de politicoloog Robert D. Putnam die de maatschappelijke gevolgen van veranderingen in de Amerikaanse *civil society* duidde met de aansprekende titel *Bowling alone. The collapse and revival of American community*. Of denk aan het begrip 'verbeelde gemeenschap'. Dit werd gemunt door de antropoloog en politicoloog Benedict Anderson en is nu een veelgebruikte term in publicaties van het Sociaal en Cultureel Planbureau.

LES 4 IMPACT IS (OOK) 'ECHT WERK'

Maatschappelijke doorwerking van je kennis valt je niet zomaar toe. Je moet impact gaan zien als onderdeel van de rol die je als wetenschapper wil spelen. Impact maken vergt relationeel, communicatief en strategisch werk, dat van een andere aard is dan het ontwerpen, uitvoeren en rapporteren van fundamenteel onderzoek. Je wordt er pas goed in als je er 'vlieguren' in maakt. En die vlieguren ga je er pas in stoppen als je ervan overtuigd bent dat het intrinsiek belangrijk en professioneel lonend is om tijd te besteden aan populariserende publicaties, mediacontacten, strategische partnerschappen, *executive education*, input geven aan kennisagenda's van publieke instellingen, offertes voor derde geldstroomonderzoek en al die andere impactactiviteiten. Of je impact tot wezenlijk onderdeel van je rolopvatting maakt, is een eigen keuze, waarbij het verstandig is hierover te praten met je leidinggevenden, collega's en teamgenoten. Het is ook iets dat je met collega's kunt afspreken, en waar je taken kunt verdelen. Om het werken aan impact ook professioneel lonend – ondersteuning, erkenning, waardering – te maken, zijn de bestuurders in je instelling en in het bredere wetenschapslandschap aan zet (zie verder les 9). Met andere woorden: het is cruciaal dat wetenschappers institutioneel worden ondersteund als zij meer aandacht kunnen geven aan het maken van impact. Dat betekent dat universiteiten wetenschappers de ruimte moeten geven om vlieguren te maken en dat het maken van impact ook onderdeel wordt van training van promovendi en wetenschappers.

LES 5 SAMENWERKEN MET STRATEGISCHE PARTNERS VERGROOT JE IMPACTKANSEN

Impact ontstaat minder vaak uit solo-acties van onderzoekers en eenrichtingsverkeer van wetenschap naar praktijk dan uit doelgerichte co-creatie en partnerschappen. Een voorbeeld van een samenwerking die het genereren van impact mogelijk maakt is de WRR-verkenning *Migratie en classificatie: Naar een meervoudig migratie-idioom* (2016) waarin gepleit is voor afschaffing van het begrip 'allochtoon' en van de tweedeling 'westers' en 'niet-westers'. Deze verkenning is in dialoog met het CBS tot stand gekomen. Als zo'n machtige partij meebeweegt, is het sneller mogelijk het idioom te veranderen. Bij de SSH zijn we goed in wetenschappelijk onderzoek doen met elkaar, maar we kunnen nog veel winnen door samenwerkingen aan te gaan met duurzame netwerken en zogenaamde 'impact hubs' binnen en tussen organisaties. Input uit de praktijk – denk ook aan *citizen science* – kan de wetenschapper helpen met het formuleren van een betere vraag in breder perspectief. Samenwerken met primair, secundair en mbo-onderwijs heeft de impact van taal- en literatuurwetenschappers vergroot. Neem bijvoorbeeld litlab.nl, een virtueel lab waarin docenten en leerlingen aan de slag kunnen gaan met literatuurexperimenten en -opdrachten. Een ander voorbeeld is de databank: ter-info.nl, een *living lab* waarin studenten en onderzoekers met docenten samenwerken om lesmateriaal, workshops en trainingen rondom disruptieve momenten aan te bieden op terreinen waar bij de scholen handelingsverlegenheid bestaat (bijvoorbeeld bij terroristische aanslagen). Nog een voorbeeld is de nauwe samenwerking tussen bepaalde ggz-instellingen en academische onderzoekers. Het opzetten van dergelijke 'labs' is een goed model om een context te creëren waarin deze uitwisseling en interactie langdurig plaats kan vinden.

LES 6 HET GENEREREN VAN IMPACT VERGT GEDULD

Het is verleidelijk om impact maken te zien als een soort projectmatig te organiseren ‘verlengstuk’ van je onderzoeksproces: na het schrijven er even de boer mee op gaan, een interview geven, een blogpost maken, een ‘impactseminar’ organiseren. Alleen: uit decennia van onderzoek naar doorwerking van kennis in beleid weten we dat het in de praktijk vaak zo niet werkt. Onderzoek sijpelt eerder door in bestuursgremia en beleidsprocessen dan dat het er met een *big bang* binnenkomt. Er zijn vele voorbeelden van wetenschappelijke bevindingen die pas na jaren in de schijnwerper kwamen. Geduld en doorzettingsvermogen zijn dus cruciaal. Dit betekent dat je je boodschap voor een langere tijd, voor verschillende doelgroepen en in een variëteit aan *formats* moet willen uitdragen. Een van die vormen zijn de tijdschriften die zich specifiek op toegepaste vormen van kennis richten, zoals *Applied Psychology* en *Journal for Applied History*. Of de Nederlandstalige professionele vakbladen. Zulke media genereren blijvende aandacht en impact voor een onderwerp en methode.

LES 7 TIMING EN OPPORTUNISME ZIJN BELANGRIJKE HULPMIDDELEN OM IMPACT TE KRIJGEN

Houd rekening met de tijdgeest: een bepaalde gebeurtenis kan mogelijkheden tot versnelling bieden. Zet op dat moment je kennis in. Gebruik deze strategische blik ook als het gaat om het beïnvloeden van het overheidsbeleid. Zijn er mogelijkheden bij beleid dat al wordt uitgevoerd, of kan er invloed worden uitgeoefend op de beleidsagenda dankzij een goede timing? We weten allemaal hoe in de media, de politiek en in grote organisaties de aandacht voor bepaalde kwesties of invalshoeken sterk kan fluctueren. Je moet een gevoel voor timing ontwikkelen, bijvoorbeeld signalen uit de maatschappij onmiddellijk oppakken: wanneer is het een goed moment om iets in de media te brengen of bij overheidsdiensten mee aan te kloppen? Je moet je rapporten en parate kennis snel uit de kast kunnen trekken en er op de juiste plekken gehoor voor zien te vinden op die momenten dat er maximale aandacht voor is bij degenen die je wilt beïnvloeden.

LES 8 IMPACT KAN ONGEWENSTE VORMEN AANNEMEN – WEES WEERBAAR

Als de geest uit de fles is en resultaten openbaar worden, kunnen ze op een selectieve manier of onjuiste manier worden gebruikt. Ze kunnen ook nadelig uitpakken voor onderzochte individuen en groepen. Wetenschappers zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van hun werk, maar kunnen niet verantwoordelijk worden gehouden voor wat anderen ermee doen. Wel dwingt dat tot fundamentele bezinning bij de start van een (beleids)onderzoek. Zijn beleidsmakers bereid het geheel van een studie in ogenschouw te nemen, ook indien het kritiek inhoudt op gangbare beleidsparadigma's? Als dat niet het geval is, kan dat een reden zijn om niet aan onderzoek te beginnen, bijvoorbeeld als het negatieve repercussies heeft voor groepen die onderwerp zijn van studie (*exit*-optie). Anderzijds blijft het van belang om een ‘onwelkome boodschap’ af te geven: *speaking truth to power* is een belangrijke functie van wetenschappelijk onderzoek.¹ Wetenschappers kunnen ook reageren indien onjuist gebruik wordt gemaakt van hun werk. De wetenschap-

per betreedt dan de arena van het publieke debat, vaak in de vorm van een opiniestuk in krant of sociale media, of een optreden voor andere media (*voice*-optie). Wetenschappers dienen machtsverhoudingen te onderkennen die spelen bij de benutting van onderzoek en weerbaar te zijn ten opzichte van selectieve en onjuiste interpretaties van hun werk.

LES 9 IMPACT IS EEN VEELZIJDIG, GELAAGD, SUBTIEL FENOMEEN – SLA HET DUS NIET PLAT

Deze les richt zich niet op individuele onderzoekers, maar op de institutionele condities voor het maken van impact. De mate waarin en de manier waarop bestuurders en wetenschappers het genereren van impact erkennen, waarderen en organiseren is bepalend voor het succes. Je wordt wat je meet, ook in de wetenschap. En dus zend je een eenzijdig signaal uit als je wel ranglijstjes publiceert en prijzen uitdeelt aan wetenschappers die het meest in de media komen, maar geen aandacht schenkt aan wetenschappers die excelleren in populariserend schrijven, publiekseducatie, of contractonderzoek. Een voorbeeld van een *best practice* is te vinden bij de Utrechtse School voor Bestuurs- en Organisatiewetenschap (USBO), waar impactactiviteiten 40% van de omzet genereren, stafleden basis- en seniorkwalificaties als wetenschappelijk adviseur/onderzoeker kunnen behalen en carriërepaden mogelijk worden gemaakt voor mensen die op dit gebied uitblinken. Impact is daar ook echt een functie van *team science*, je doet het niet alleen, maar met elkaar, in samenwerking en afstemming.

LES 10 IMPACT MAG NOOIT TEN KOSTE GAAN VAN WETENSCHAPPELIJKE ONAFHANKELIJKHEID

Het vanaf het begin af aan samenwerken met belangrijke maatschappelijke partijen kan sterk bijdragen aan de vertaalslag naar beleid of praktijk. Er zit ook een ‘bovengrens’ aan zulk tweerichtingsverkeer: het risico op oneigenlijke beïnvloeding van wat je wel en niet kan onderzoeken en hieraan gekoppelde financiële prikkels of economisch belang, bijvoorbeeld hoe je je onderzoek uitvoert, de *framing* en timing van de communicatie over je onderzoeksresultaten. Je moet dus de nabijheid zoeken, maar tegelijkertijd je onafhankelijke positie en de waarden van de wetenschap bewaken. Dat betekent dat je soms ook even een pauze voor je rol als publiekswetenschapper neemt en je weer even onderdompelt in het lab, of in het archief. Niet alles hoeft altijd en tegelijkertijd.

Dit inlegvel hoort bij de publicatie: *Wetenschap met de ramen wijd open. Tien lessen voor wie impact wil maken* van de Sociaal Wetenschappelijke Raad van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen.

www.knaw.nl/impact

2022

¹ André Köbben en Henk Tromp (1999). *De onwelkome boodschap, of hoe de vrijheid van wetenschap bedreigd wordt*. Amsterdam: Jan Mets; en Aaron Wildavsky (1987). *Speaking Truth to Power. Art and Craft of Policy Analysis*. Londen: Routledge